

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך כ"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

כתובת המערכת:

רחובות - ההגנה 56/5

טל' - 08-9744220

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 261 אייר תשע"ח

לע"נ המנוח סעדיה סעיד בן סאלם סעדה ז"ל ע"י בנו הרב מיכאל סעדה הי"ד

אחרי מות - קדושים

שבאותה תורה ובאותה מצוה, ואם לומד תורה או מקיים מצוה ללא חיות, העיקר חסר מן הספר, כי לא רק תפילה בלא כונה נמשלה לגוף בלא נשמה, אלא אף התורה וכלל המצוות. ועל כן האדם בעסק בעסק תורתו ומצוותיו צריך לעשות הדבר בכונה ובנפש חפוצה ולא כמצות אנשים מלומדה, ועליו לחשוב מחשבות כיצד לעורר עצמו לקיים המצוה כיאות לה.

ובהיות שהקול והנעימה בתורה ובתפילה מעוררים הכונה, לכן אמר ר' יוחנן שהקורא בלא נעימה ומחמת כן אינו מכוין כראוי, עליו נאמר "משפטים בל יחיו בהם" כלומר שאין חיות באותם משפטים. ואין הפשט "שבל יחיו" נאמר על האדם הקורא אלא על המשפטים, שהם בבחינת "בל יחיו" וללא חיות.

ובעל הבכור שור פירש בדרך זו את הפסוק "ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", כי במסכת **שבועות** (כו, א) דרשו "האדם בשבועה - פרט לאנוס", ופירש"י שלשון "האדם" מורה על הכוונה, שיהא לבו עליו ויעשה הדבר בדעת שלימה. והו"ו "ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם", כלומר שציוונו ה' לעשות את המצוות בדעת ובכוונה, ועל ידי כן "וחי בהם", שיתן ויפיח חיות באותן מצוות שמקיים.

ב. חכם מנחם מנשה זצ"ל מביא באהבת חיים (פר' וילך) מעשה שמצא בכתב יד יעמיני אודות יהודי אחד שפוט שלא זכה אמנם ללמוד הרבה אך בכל יום ששי אחר הצהריים היה הולך וטובל במקוה טהרה, לובש בגדי שבת, ויושב בקרן זוית ביתו ואומר שיר השירים מילה במילה בשמחה רבה ובנגינת יפה. וכך היה מאריך בשיר השירים כשתי שעות לערך.

לאחר מותו דנו אותו בבית דין של מעלה לפי מעשיו לרדת לגהינם, ומסרו אותו ביד השמש להובילו ולתת אותו ביד הממונה על הגהינם. והנה פתאום נשמע קול רעש של זימרת שיר השירים בניגון נפלא. המנגינה היתה עריבה ומשכנת עד שנשתתקה כל תנועת הגלגלים ובכללם שבתה גם האש של גהינם. הממונה על הגהינם נמשך אף הוא אחרי הקול של שיר השירים והמתין עד שייפסק. אך משראה שקול המנגינה הולך ומתחזק מרגע לרגע ואש הגהינם כבתה לגמרי והרשעים אינם נידונים בה, כעס מאד וקרא לשמש שיקח את האיש בחורה, כי כל זמן שזה האיש עומד שם מנגינת שיר השירים אינה פוסקת וכל גלגלי גהינם עומדים. השמש החזיר את האיש לבית דין העליון, ואף הם פסקו כדברי הממונה ושחררו את האיש והכניסוהו לגן עדן.

הנפטר בא בליל שבת לרב העיר בחלומו וסיפר לו את כל הענין כדי לזכות את הרבים ולהודיע ולפרסם מעלת אמירת שיר השירים.

ומלבד מעלת שיר השירים למדנו מכאן כהיסוד הנ"ל, כי רבים קוראים שיר השירים, אך אותו יהודי נתייחד בכך שהיה מפיה באמירת שיר השירים שלו חיות וכונה ולא היה קורא כמצות אנשים מלומדה, ואותה חיות נפלאה היא שעמדה לו להינצל עבודה מדינה של גהינם. והן הן **הדברים בכל מצוה ודבר של קדושה, שברגע שהאדם עושה ופועל מתוך התלהבות וכונה מעניק הוא חיות למצוה שלו בבחינת "וחי בהם" וזו זכות גדולה עבורו.**

האיסור שנכתב בתורה בגלל הערבים

"ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע לטמאה בה" (יה, כ)

המילה "עמיתך" המופיעה בפסוק זה אינה ברורה כל כך, כי מי שעושה לאדם אחר מעשה כזה אינו ראוי להיקרא עמית.

והאבן עזרא פירש בזה, "כי המשגל נחלק לג' חלקים. האחד לפריה ורביה בלא תאוה, והשני להקל מלחות הגוף, והשלישי לתאוה הנמשלת לתאוות הבהמה. ואחר שאמר הכתוב לזרע, שטעמו אפילו לזרע, הנה היא אסורה איסור חמור". כלומר שהפסוק עוסק במי שבא על אשת רעהו שלא לשם תאוה אלא לשם פריה ורביה, והשיעור הכתוב שהדבר אסור.

מדוע נהג המשגיח בישיבת פוניבז' לחייך כשהיה משוחח בטלפון ?

"אחרי מות" (טז, א)

העולם נהוג לומר "אחרי מות קדושים אמור", כלומר שלאחר מיתה אין מזכירים את חסרונותיו ופגמיו של הנפטר, וזוכרים לו רק לטובה את כל אשר פעל ועשה במשך חייו. אך נשאלת השאלה מה קורה "לפני מות"? כלומר בעודו חי, כשהאדם כאן בעולם הזה בין יודעיו ומכיריו, בהיותו צעיר או מבוגר. משום מה נדמה שאז יש איזה "איסור" או "חומרא" לומר לו מילה טובה או פרגון. **עד שיש כאלה שקל יותר להוציא מים מהסלע מלהוציא מהם מילה טובה לנשותיהם או לבניהם ולסובבים אותם.**

יש יישוב חרדי, עיר של חכמים וסופרים, מן המקומות היותר מעולים בתורה ועבודת ה', שמחמת הניכור השורר בין רבים מהתושבים פתחו רבני העיר לפני מספר שנים בקמפיין נרחב שכל מטרתו היתה **לשכנע את התושבים להתייחס זה לזה!** הם הפיצו מודעות ופרוספקטים שבהם העלו על נס כמה חשוב לומר בוקר טוב לשכן, להאיר פנים איש לרעהו, להתעניין במצבו של הזולת.

כמוכן שקמפיין זה חשוב מאין כמותו, אך מאידך גיסא אין קורה שדוקא אברכים בני עליה צריכים חיוק והסברה בענין כזה חשוב ובסיסי זה של סבר פנים יפות והארת פנים? והרי אין חסד גדול יותר מלהחיות את רוח האדם ולעודדו במילה טובה, וכמו שאמרו (כתובות קיא, ב) "טוב המלכין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב". ואם ברור שלהאכיל אדם רעב או להשקות צמא בכוס חלב הוא חסד גדול, הרי שעידוד ומילה טובה הם חסד גדול עוד יותר.

ומסופר על **הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל** משגיח בישיבת פוניבז', שנהג לחייך כשהיה משוחח בטלפון, וכששאלוהו מדוע הוא מחייך והרי האדם משוחח עמו אינו רואה את פניו, השיב להם שהשני "שומע" את החיוך, כי המדבר בחיוך זה נשמע בקולו, והדבר מחייהו ומעודדו ומעניק לו הרגשה טובה.

ב. פעם אחת כשדיבר מרן הרב שטיינמן זצ"ל ("מאחורי הפרגוד" עמ' 173) עם בני ביתו אודות חשיבותה של מילה טובה, הזכיר את דברי הגמרא (בבא בתרא טז, א) שרב אחא בר יעקב דרש ש"שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו", ובא השטן ונשקו על רגליו. ולכאורה מפליא מאוד שהשטן היה כל כך שמח עד שנישק את רגליו של רב אחא, שהרי הוא עושה את מלאכתו בשליחות מהקב"ה ואינו חושש כלל מבריה כל שהיא שתפריע לו או תסלקהו מתפקידו, ולשם מה היה זקוק לדברי השבח שנאמרו עליו? ועל כל פנים רואים מכאן את ערך הענין הנכבד של לשבח את השני ולהעניק לו מילה טובה. כי באמת כל אחד זקוק למילה טובה, ואם אפילו למלאך שהוא רוחני היתה שמחה בכך, קל וחומר בשר ודם שהיה שבע רצון מ"אגוטע ווארט" [מילה טובה].

הנעימה שהשביתה את גלגלי הגהינם

"ושמרתם את חוקותי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" (יה, ה)

במסכת מגילה (לב, א) אמר רבי יוחנן, שהקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו נאמר (יחזקאל כ, כה) "וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם". והקשה אב"י, וכי משום שאינו בקי ואינו יודע לשורר ולהנעים בקולו קורא אתה עליו "משפטים לא יחיו בהם". ויש להבין מה סבר ר' יוחנן.

ופירש בעל התבואות שור בספר בכור שור על הש"ס (שם), על פי דברי המהר"ל באור חדש שיעקר תכלית התורה והמצוות היא הנשמה והחיות

רחמים חי בן פינה ז"ל

רגינה בת מחו ע"ה

מנחם בן שרה דוידוב ז"ל

יחיא בן אהרון מחפוד ז"ל

זוהרה בת סולטאנה בוגנים ע"ה

בניטה בת כמנונה חרד ע"ה

לעיני ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה

ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאווה בת תאג'ה ע"ה

אהרן בן יחיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה

צביה בת סרה ע"ה

“כצמון, צא החוצה” – סיפור גדול על יהודי ענק

“לא תיקום ולא תישור את בני עמך” (יט, יח)

כמה קשה לנו להתאפק ולשתוק. אנו חייבים לומר את “המילה האחרונה”, ועושים הכל כדי שחס ושלום לא יקרה מצב שידנו תהא על התחונה. אך מהי האמת? אם אני מתפרץ ומתווכח, הרווחתי הנאה רגעית של נצחנות, אך הטעם המר נשאר בפה להרבה זמן. ולעומת זאת אם הבלגתי והתאפקתי, אולי היה זה קשה לרגע, אך הרווחתי בכך רווח עצום לחיים, כי גדלתי וצמחתי במדרגה נוספת, ונהייתי אדם טוב ומעולה יותר.

מעשה שהיה ביהודי מבני ברק בשם ר' אברהם שטיינר, שהאריך ימים ונפטר בגיל 96. הוא שרד את השואה האיומה והקים משפחה לתפארת. והסיפור האישי שלו מדהים ביותר.

בשואה הוא היה יחד עם קבוצה של מאות יהודים שהיו יוצאים לפנות בוקר לעבודות כפייה ושבים למחנה לעת ערב. לגרמני הארור שהיה אחראי עליהם היה “תחביב” אכזרי במיוחד. בכל ערב לאחר שחזרו מהעבודה, הוא היה נכנס וקרא בשמו של אחד מהם, מוציא אותו החוצה, והורגו ביריה.

ההרגשה הייתה איומה. במשך היום הם היו חושבים ותוהים מי יהיה הבא בתור, ומי לא יזכה לשרוד את הלילה.

ערב אחד נכנס הגרמני וקרא בשמו של יהודי בשם “כצמן”. לאותו כצמן לא “התחשק” למות באותו ערב, ולפתע הוא פנה לשטיינר וקרא לעברו, “כצמן צא החוצה”, ובכך ביקש לגרום לכך ששטיינר יהרג במקומו.

אברהם שטיינר לא ידע את נפשו, ומיד ביקש לתקן את הטעות ולגלות מיהו הכצמן האמיתי... אך ברגע האחרון תפס את עצמו ושתק כי הבין שאם יעשה כן הוא ימסור את כצמן להריגה כמו פיו. אז אמנם נכון שכצמן “לא בסדר” בלשון המעטה, והפיל עליו גור דין מוות, אך הוא לא נוקם ולא נוטר, ואם זהו רצון ה' שכן יתגלגלו הדברים, הרי שהוא מקבל עליו את הדין באהבה.

שטיינר יצא החוצה, ואז הגרמני הביט אליו, הסתכל לו בעיניים, ואמר, “תראה כצמן, אתה יודע, מדי ערב אני מוציא אחד מכם להורג, אך היום אעשה להיפך, אני רוצה את כולם ומשאיר רק אחד, אותך כצמן, רק אותך...”

ואכן כל חבריו נהרגו באותו ערב והוא היחיד שנותר בחיים, וכל זאת בזכות השתיקה והאיפוק.

קשה לדמיין כיצד היינו נוהגים במקומו. אין ספק שמדובר ביהודי מיוחד, יהודי ענק.

וכאמור הוא נפטר בגיל 96 שזה בנימטריא “פיו”, לרמוז על “שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו”. כי שמירת הפה, ולא דוקא מלשון הרע ורכילות, אלא מכל דיבור של רוע ונקמה, שומרת את האדם ומביאה לו טובה וברכה.

אז בפעם הבאה שמתחשק לנו לענות ולהשיב מלחמה ולא להישאר חייבים, ניזכר ב”כצמן”, הלא הוא ר' אברהם שטיינר ז”ל, ונרע כיצד מתנהג יהודי גדול.

ובמשך חכמה לרבינו מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ”ל העיר שלכאורה דוחק הוא. וביאר את דברי האבן עזרא על פי מנהג גדולי וחשובי הערבים שכשאין ביכולת הבעל להוליד ולהקים זרע, אזי כדי שלא יישכח שמו ושם משפחתו, מבקש הוא מחבירו ואיש סודו שיהיה עם אשתו ויוליד ממנה בן שיקרא על שם בעלה ויסברו כולם שהוא בנו, וכך ישאר שמו לזכרון.

והנה במקרה זה הבעל רוצה ואף מעודד קירבה זו בין איש זר לאשתו לשם פריה ורבייה. והשמיענו הכתוב שהדבר אסור אף שהוא ברצון הבעל. ולכן נאמר “עמיתך”, כי אינו אויבו ושונאו אלא אדרבה חבירו ושותפו הוא למעשה זה.

התלמיד פתח בפחד וברעדה את פיו של מרן

בעל ה”חפץ חיים” ונדהם ממה שראו עיניו

“לא תלך רכיל בעמך” (יט, טז)

מרן החפץ חיים זצ”ל חולל מהפכה בדורות האחרונים ביחס לכל הענין של שמירת הלשון. ומן המפורסמות כיצד הוא עצמו היה נזהר בתכלית מכל נדנדוד וצד של לשון הרע ורכילות. אחד מגדולי תלמידיו סיפר על כך עובדה מאלפת (ע”פ “פנינים” פ”י שמיני): “בהיותי מקורב אליו היתה לי הזכות להיכנס לביתו פעמים רבות. באחת הפעמים, היה זה בשנותיו האחרונות כשהיה בגיל 83 בערך, נכנסתי לביתו, והוא שכב על מיטתו מרוב חולשה. לפתע הוא הורה לי להתקרב אליו, וביקש שאפתח את פיו.”

”הייתי נרעש ונפחד, לא רק שלא הבינתי כלל מה הרב רצה בכך, אלא שלא ידעתי כיצד אעז לצייט להוראה שכזו, לפתוח את פיו של ה”חפץ חיים”? מי מוכן להיכנס אל תוך לוע ה”הארי”?... אבל לא עזר לי מאומה, הרב הורה לי בשנית לפתוח את פיו.”

”בלית ברירה ובחוסר אונים מוחלט התקרבתי אליו ופתחתי את פיו הקדוש. לפני נגלו שתי שורות שיניים צחורות כשלג, מסודרות ומתוקנות כרבעי, “כולם מתאימות ושכולה אין בהם”... כמו של ילד ונער צעיר ששיניו שלימות ומושלמות ועדיין לא נפגמו כלל.”

”בעודי נתון בסערת רגשות שאי אפשר לתאר פנה אלי הרב וביקש דבר נוסף, “תספור נא כמה שיניים יש בפיו”. אני כמעט התעלפתי... כדי למנות את מספר השיניים צריך להיכנס עמוק לתוך פיו הקדוש של גדול הדור, כיצד אוכל לעשות זאת? אבל הרב לא הניח לי לחשוב הרבה והאיץ בי לספור את שיניו.”

”מה אומר ומה אדבר, החילותי במשימה הקשה, ובסיומה הגעתי למספר 32, בדיוק כמספר השיניים שברא ה' באדם, שן אחת לא חסרה ולא נפגמה! כל השיניים היו בריאות וחזקות כאילו צמחו זה עתה! למותר לציין שבגיל המבוגר שבו היה החפץ חיים באותה תקופה אין הרבה קשישים שזוכים למתנה שכזו.”

לאחר שעשיתי את שביקש לקח הרב את ידי ואמר בחיוך שלא אשכח לעולם, “אני שמרתי על הפה שהקב”ה נתן לי, והקב”ה שמר על הפה שלי!!!”.

“ותן מטר לברכה” – מטר לנצח בבנין בית הכנסת שע”י מוסדות “דרכי תורה” רחובות בהישג ידך!

לא בכל יום יש לך הזדמנות לבנות את בית ה' ולהניח מטר שיבנה בזכותך. עלות ההקדשה 8000 ש”ח, כשבאפשרותך לחלק זאת למספר תשלומים רחב עם הוצאה חודשית קטנה, כך שהיום יותר מתמיד הנך יכול/ה לזכות במצוה עצומה זו שתעמוד לך ולבני ביתך לנצח. ניתן להקדיש גם אמה על אמה (4000 ש”ח) או לבנה (1000 ש”ח), וכן הנצחת הבנין או בית המדרש, בית הוראה או חדר לימודים. המקום ישמש כמגדלור של הפצת תורה ועשיית חסד, העמדת מורי הוראה בישראל, קירוב לבבות ומסורת ישראל. בואו והצטרפו להצלחה וקנו לכם זכות לנצח נצחים. טל' לפרטים או לתיאום פגישה עם נציגי המוסדות - 08-9452903 או 054-2637798

יש לך קושי והתמודדות? ה”שלום בית” עלה על שרטון? הבן “מתנדנר” ברוחניות?

אלפי מאזינים כבר הצטרפו ל”קו החיזוקים”. בקו משודר מדי יום סיפור מרתק עם מטר קצר (רק 3-2 דקות בממוצע) מאת הרב ראובן גולן. בבית, ברכב, בעבודה, בתור בבנק ובדואר, תוכלו להאזין לתוכן עשיר בשלל נושאים: אמונה ובטחון, כוחות הנפש, התמודדויות בנסיונות החיים, שידוכים וזוגיות ושלום בית, חינוך והעצמה, נוער נושר, ובין ארם לחברו ועוד.

השידור נשלח כשיחת טלפון לטל' הנייה או הנייד. להצטרפות חייגו 050-4122172. לאחר ההצטרפות ניתן לחייג לקו שמספרו 03-3089610 בכל שעות היום, להקיש 1, ולהאזין לפינה היומית. השימוש בקו בחנם. להפסקת השירות הקישו 6.

“לקיים בנו חכמי ישראל” – העלון מוקדש לרפואת הגאון הגדול רבי מאיר ניסים בן כמאסנה מאוזן בתושחי

מאגר שיחות ושיעורי הרב ראובן גולן

בעמודות ובאתר קול הלשון, או בטל' 03-6171001

[הקש 1-1-2-48-1-1, או *8, אמור את שם המרצה והקש 1-1].

- ◆ סלחה בת לוי כמוס טביב ע”ה
- ◆ יחיא בן סלימאן בשארי ז”ל
- ◆ רחל בת חיה ורשבסקי ז”ל

יפת בן שרה ושלמה גדסי ז”ל
סלח נג”י בן גורגיה סלח ז”ל
אברהם בן משה ע”י קפאח ז”ל

מאיר בן ססיה מאוזן ז”ל
מאיר בן תמו ביטון ז”ל
חיים בן סלימאן תוהמי ז”ל

ניסים בן סולטאנה אבוטבול ז”ל
משה בן יחיא עוזרי ז”ל
יונה בת שמעה מרחום ז”ל